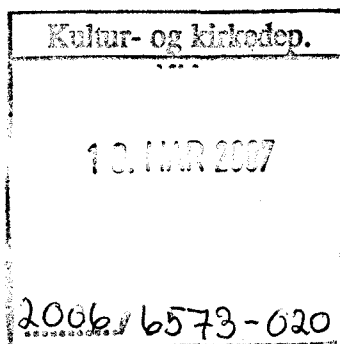

Til Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, 16. mars 2007

Bibliotekreform 2014: høringssvar fra Bibliotekarforbundet

Bibliotekarforbundet takker for høringsbrev til "Bibliotekreform 2014" fra Kultur- og kirkedepartementet. Vi vil også uttrykke vår anerkjennelse for det omfattende arbeidet som er gjort med denne brede utredninga for et samlet bibliotekfelt. Våre synspunkter på utredninga vil følge departementets mal.

Generelle kommentarer

Bibliotekreform 2014 er en samlet plan for å bringe en viktig sektor framover. BF støtter denne viktige reformen, og er i all hovedsak enig i de konkrete tiltakene. De fleste forslagene er svar på vel kjente behov i bransjen gjennom mange år. BF mener således at det er viktig å komme i gang med de foreslåtte tiltakene snarest mulig, gjennom organisatoriske grep, bevilgninger og igangsetting av prosjekt.

Enkelte tiltak har noen mindre heldige sider. På disse punktene vil vi foreslå endringer.

Den viktigste justeringen vi mener det er nødvendig å foreta, omhandler konsolideringen av folkebibliotekene (2.1). Dette er et tiltak vi ser verdien av, og som vi i all hovedsak støtter, fordi det vil føre til en nødvendig styrking av mange, små bibliotek. Imidlertid mener vi at det må være rom for å prøve ut også andre former for tett samarbeid mellom bibliotekenheter, enn kun sammenslåing. Det vil være klokt også med tanke på bibliotekteiernes behov for å styre virksomheten at man kan finne andre samarbeidsmodeller der de lokale forholdene tilsier dette.

Det er naturlig at de økonomiske virkemidler nevnt i utredningen rettes direkte inn mot biblioteksektoren.

Forankringen av reformen, og den politiske viljen til å gjennomføre den vil være av avgjørende betydning for at den vil kunne lykkes. Dette innebærer at reformen bør fremmes som en Stortingsmelding, og at den må følges opp av en klar politisk vilje til gjennomføring.

Kommentarer til de enkelte forslagene.

1.1 Tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester.

- Det bør vurderes fortløpende hvilken vekt som bør legges på egen portal for abm-ressurser, i forhold til andre virkemidler for å gjøre ressursene tilgjengelige. ABM er en konstruert sammenstilling som ikke henvender seg til noen naturlig målgruppe i befolkningen. Det er viktig å gi tilgang til digitale innholdsressurser for brukerne av bibliotek, men det er avgjørende at inngangen til ressursene er logisk og styrt etter behov hos bibliotekets målgruppe. Dette vil best bli ivaretatt ved at den digitale inngangen til nettressursene forankres i fagfeltet.
- Det bør gjøres tydelig hvilken arbeidsdeling som skal være mellom Norsk Digitalt Bibliotek og Nasjonalbiblioteket.
- Framforhandling av nasjonale lisenser til sentrale kunnskapskilder er viktig, og her gjelder det å ha en åpen og løpende dialog med brukermiljøene for å sikre at det tilbys et relevant utvalg av ressurser til de ulike brukermiljøene.

1.2 Digitalisere viktige innholdsressurser.

- Digitaliseringsprosjektet som er i gang ved Nasjonalbiblioteket er viktig. Men her må man, i tillegg, hele tiden vurdere mulighetene for samarbeid, enten det er med lokale dugnadstiltak eller kommersielle aktører. Kreftene innen dette feltet er sterke og det gjelder å nytte muligheter som finnes. Det sentrale er uansett kvalitetskrav opprettholdes og den allmenne tilgangen er åpen, uansett samarbeidsrelasjoner. Og nettopp allmennhetens tilgang til digitale ressurser er fremdeles uavklart. Det er viktig at spørsmålet om publisering gis prioritet.

1.3 Utvikle nye digitale tjenester.

- Utviklingen innen IKT er rask, og mulighetene som oppstår er ikke alltid så lett å forutse. Bibliotekene er aktive brukere av de nye IKT-verktøyene, men uten tilstrekkelig kraft til å utvikle dem på sine premisser. Det er svært viktig med en kreativ innfallsvinkel til dette og vi vil berømme utredninga for så tydelig å se dette.

1.4 Videreutvikle biblioteket som læringsarena og læringsressurs.

- Fast samarbeid mellom bibliotek- og utdanningsmyndighetene på nasjonalt nivå må og bør etableres umiddelbart. Det er et viktig tiltak som det er positivt at utredningen foreslår.
- Bibliotekarer i høyskoler, universitet, videregående skoler og grunnskoler har i en årrekke jobbet systematisk med metoder og verktøy for opplæring og veiledning i informasjonskompetanse. Utfordringen ligger nå i stor grad hos utdanningsmyndighetene slik at dette potensialet blir utnyttet ved obligatorisk integrering av informasjonskompetanse i det ordinære utdanningsløpet. Bibliotek- og utdanningsmyndighetene på nasjonalt plan har dermed en helt konkret og viktig sak å ta fatt i når de etablerer sitt faste samarbeid.
- BF ønsker konkrete tiltak for å styrke informasjonskompetansen hos den øvrige befolkningen. Dette skisserer utredningen i samlede mål for punkt 1.4, uten å følge opp med konkret tiltaksbeskrivelse. Vi vil derfor foreslå følgende tiltak: Egne midler til folkebibliotek for utvikling av kurstilbud, webveiledning og andre informasjonskompetanseoppbyggende tiltak rettet mot folkebibliotekenes brukere.
- Når det gjelder åpen digital publisering, markerer Bibliotekreform 2014 en informasjonspolitisk strategi som har vår fulle tilslutning. Det operasjonelle målet kan fungere som en bremse på den galopperende utgiftsveksten som spesielt bibliotek innen academia har med tidsskriftabonnement. Dersom myndighetene jobber for denne strategien også internasjonalt, kan dette få avgjørende betydning både for omfanget av publiseringsvirksomheten og for bibliotekenes mulighet til å formidle forskning uten å knekke nakken økonomisk.

1.5 Videreutvikle kultur- og litteraturformidlingen i bibliotekene.

- Vi er positive til iverksetting av et program for litteraturformidling.
- Vi er positive til avsetting av nasjonale midler til produksjonsstøtte og litteraturformidling i Den kulturelle skolesekken(DKS)
- Det er viktig at DKS og andre program for litteraturformidling koordineres
- Folkebibliotekenes rolle som lokalhistoriske sentra har et stort potensial. De besitter store mengder av både materiale og kompetanse. Vi ønsker den varslede handlingsplanen på dette området velkommen.
- Innkjøpsordningene har i en årrekke vært sentrale kulturpolitiske tiltak. Selv om bibliotekene er mottakere av materiale som inngår i ordningene, er bibliotekfeltet ikke part i ordningen. Det er heller ikke for bibliotekene at ordningene er etablert. Vi vil derfor be om at innkjøpsordningene, før de styrkes og utvides, vurderes også på bibliotekenes premisser. Det er på tide at bibliotekene blir regnet som part når ordningene utvikles videre

1.6 Styrke bibliotekene som bidragsyttere til inkludering, integrering og kulturelt mangfold.

- Bibliotekene er kanskje den offentlige samfunnsinstitusjonen som klarest representerer det nye flerkulturelle norske samfunnet. Verdien av bibliotekene for mennesker som er i ferd med å finne sin plass i det mangfoldige Norge, viser seg hver dag i hundrevis av bibliotek landet over. Så store som utfordringene er på dette feltet, er det avgjørende at samfunnet styrker bibliotekenes muligheter her. Støtte til forsøk med nye former for formidling er derfor ikke tilstrekkelig. I tillegg må Det flerspråklige bibliotek (DFB) styrkes som sentral ressurs på dette feltet. DFB har gjennom en årrekke opparbeidet spesialkompetanse på fagområdet litteratur til minoritetsspråklige og representerer både gjennom sine samlinger, men ikke minst sin kompetanse, en essensiell ressurs på dette området. En styrking av DFB vil gi ringvirkninger utover hele det norske biblioteklandskap, og er et viktig tiltak dersom målet om å styrke bibliotekene som bidragsyttere til inkludering, integrering og kulturelt mangfold skal nås. I bibliotekene i Finnmark har man gjennom målrettet arbeid i en årrekke bygd opp spesialkompetanse på samisk, finsk og russisk. Også her har staten et spesielt ansvar for å bidra til at dette kompetansefeltet innen vårt flerkulturelle samfunn styrkes både med tanke på videre utvikling, formidling og kunnskapsdeling.

1.7 Styrke bibliotek tjenestene i fengslene. Dette er et godt dokumentert behov, er vel kjent for sentrale politiske miljø i mange år, og tiltaket forventes prioritert og iverksatt.

2.1 Styrke og utvikle de organisatoriske enhetene i Norgesbiblioteket.

- Vi deler utredningens ønske om å styrke bibliotekene, og ser at dette er et særlig behov innen folkebibliotek. Den foreslåtte konsolideringa er en farbar vei å gå. Det finnes imidlertid også gode erfaringer med andre modeller for å styrke kompetansen i mindre bibliotek. Nordhordlandsmodellen er et godt eksempel. Ved å sette opp kriterier bibliotekenes utvikling kan måles mot, vil man kunne avklare hva som er gode strategier for konsolidering. En av strategiene i planen er jo nettopp å utvikle redskaper og metoder til evaluering og kvalitetsheving av bibliotekenes virksomhet. Dersom det viser seg at utredningas standardiserte modell for konsolidering gir det beste bibliotektilbudet og de mest fornøyde brukerne, så er grunnen lagt for en raskere utvikling i den retninga. Skulle det vise seg at andre modeller kan fungere like godt, bør disse implementeres. Vi vil anbefale at det blir gitt rom for flere ulike organiseringsformer.
- Et program for skolebibliotekutvikling ønskes velkommen. Blant bibliotekene i Norge er skolebibliotekene de som er mest oversett av offentlige myndigheter. Her er det også viktig å få en reell evaluering av de mange kombinasjonsbibliotekene.

Før det stimuleres til flere kombinasjonsbibliotek, bør det framskaffes kunnskap om hva som er suksesskriteriene for slike bibliotek. I mange kommuner mangler det fortsatt et systematisk og organisert samarbeid mellom skole- og folkebibliotek. En koordinering av all kommunal bibliotekvirksomhet i som sikrer bibliotekfaglig forankring vil være en god ressursutnytting som kommer brukerne til gode.

2.2 Videreutvikle det fysiske biblioteket

- Bibliotekarforbundet ønsker at Bibliotekreform 2014 suppleres med et helt nytt punkt under 2.2: **Tiltak:** Etablere en nasjonal støttetjeneste for utvikling av bibliotek som arena for arrangement.
Beskrivelse: Framtidas bibliotek vil utvikle seg i et vekselspill mellom digitale og fysiske tjenester, der sistnevnte ikke bare dreier seg om materiale som finnes til bruk og lån. Det vil være snakk om et spekter av arrangement, som gir noe annet og mer enn materialet alene kan gi, som gir samlingene aktualitet og relevans. Bibliotekene vil måtte planlegge virksomheten sin slik at samlingene og arrangementene spiller opp mot hverandre. Dette foregår i dag i form av foredrag, debattmøter, bokbad, forskningsdager, forfattertreff, politikerbenk, festivaler, teater, seniorsurf, konserter, osv. Utredninga forteller selv: ”Nærmere en kvart million deltakere fant veien til folkebibliotekenes arrangementer i 2004. Det har vært en jevn økning i dette tallet fra 2001. For ulike aldersgrupper arrangeres det forfattermøter, festivaler, foredrag, debattmøter, teaterforestillinger og konserter, mye av dette enten i egne foredragssaler eller i bibliotekavdelingene. Mange av evenementene åpner for eller er basert på aktiv deltakelse fra publikum, for eksempel verkstedskvelder knyttet til skriving, drama, filmredigering eller bruk av dataverktøy” Det dynamiske forholdet mellom digitale og fysiske tjenester vises også tydelig i utredningas strategidel, der det heter: ”Den digitale dialogen kan suppleres med lokale arrangementer i bibliotekene i form av utstillinger og debattmøter.” Arrangementene vil ofte ha et sterkt lokalt preg, og det er viktig. Men i arbeidet med å planlegge og gjennomføre arrangement, vil lokale bibliotek stå overfor likeartede utfordringer landet over. Utvikling og tilpasning av arrangementsformer er et felt som er av stor betydning for bibliotekenes framtid, og som krever nasjonal koordinering og utvikling, i tillegg til lokale initiativ og gjennomføring. Bibliotekarforbundet foreslår at ABM-utvikling får ansvar for å etablere en egen nasjonal tjeneste, som del av egen virksomhet eller ved kjøp av tjenester ved annen institusjon, for å koordinere og utvikle arrangement i bibliotek.
- Investeringsprogram for biblioteklokaler er et kjent virkemiddel fra tidligere, med svært god effekt. Lokale midler blir ofte utløst ved statlige tilskudd.
- Trådløse høyhastighetsnett i alle norske bibliotek må være en realistisk målsetting langt tidligere enn utredninga foreslår, for eksempel i løpet av inneværende år. Dette kan bli et viktig markedsføringsargument, i alle fall for en periode.

2.3 Utvikle et brukerorientert og samarbeidende Norgesbibliotek.

- En transportordning kan være gunstig, men bare hvis det er billig og effektivt. Ordinære post-tjenester er for dyre, vi mener det er en mulighet at Staten som eier av Posten tilrettelegger for en nasjonal ordning med statlig finansiering.
- Vi er positive til at det settes i gang arbeid med sikte på en ny biblioteklov i tråd med utredningens beskrivelse under dette tiltaket.
- Endring av forskriften i opplæringsloven er positivt. Tiltaket må innebære en nødvendig styrking av skolebibliotektjenesten og et vern av elevenes rett til kvalifiserte bibliotek tjenester forankret i skolens pedagogiske målsettinger.

- Lansering av Norgesbiblioteket som merkevare er et svært godt tiltak. Dette vil kreve en viss standardisering av de forventningene som bibliotekene skal innfri, og spiller dermed bl.a. opp til kravene som stilles til bibliotekene i konsolideringsprosessen. Felles profilering forutsetter at tjenestetilbudet har en viss forutsigbarhet og kvalitet.
- 2.4 Utvikle redskaper og metoder til evaluering og kvalitetsheving av virksomheten i bibliotekene.
- Nye verktøy for evaluering og kvalitetsheving hilses med glede.
- 3.1 Fornye den samlede kompetansen i biblioteksektoren.
- BF er positive til Kompetanseutviklingsprogrammet som må utformes i samarbeid både med relevante forsknings- og utviklingsmiljø ved høyskoler og universitet, og med de bibliotekansattes organisasjoner. Vi ser at behovet for fagkompetanse i bibliotekene er økende, og at en gjennomføring av Reform 2014 vil innebære et stort behov for kompetent, bibliotekfaglig personale i bibliotekene. Tiltaket må styrkes økonomisk for å gi ønsket effekt.
 - Det foreslåtte hospiteringsprogrammet bør vurderes ikke bare å gjelde opphold i utlandet, men også relevante hospiteringsmuligheter innenlands.
- 3.2 Støtte faglig utvikling og kunnskapsdeling på tvers av og innenfor de ulike bibliotekfaglige områdene, og som abm-samarbeid.
- Vi er positive til å få opprettet faglige nettverksgrupper, og ser gjerne at ABM-utvikling gis i oppdrag å få dette i stand. Det er imidlertid viktig å supplere dette med en samling og tilgjengeliggjøring av faglige ressurser på nettet. ABM-utvikling bør også sørge for å få etablert dette, men flere instanser kan være aktuelle for å følge det opp.
 - Vi er positive til kompetansemiljø for opphavsrett og personvern ved Nasjonalbiblioteket.
 - I perioden da vi hadde et bibliotekforskningsprogram i Norge, vokste kompetansenivået i mange deler av bibliotekfeltet. Dette har gitt varige virkninger, men nå ser vi at det er behov for ny satsing på forskning. Det er viktig at et nytt program gir åpning for forskning i flere retninger innen bibliotekfeltet.

Avslutningsvis vil Bibliotekarforbundet understreke at det er av stor betydning for bibliotekene i Norge at tiltakene i Bibliotekreform 2014, inkludert de vi har skissert, settes ut i livet og omformes til konkret politikk. Reform 2014 vil føre til en kraftig forbedring av tjenestetilbudet for befolkningen gjennom å sikre en bedre og bredere tilgang til informasjons-, kunnskaps- og kulturressurser. Dette er av betydning for utdanningsnivå, kunnskapstilfang, demokratisk deltakelse og livskvalitet for den enkelte. Det er selvsagt helt fundamentalt for en nasjon som vil satse på utdanning, kunnskap og kultur å ha et biblioteknettverk av høy kvalitet. Derfor er det et stort paradoks at ressurstilfanget i Norge i en årrekke har vært langt dårligere på bibliotekfeltet enn andre land i Norden. Bibliotekreform 2014 er et helt nødvendig skritt i riktig retning.

Med vennlig hilsen

BIBLIOTEKARFORBUNDET

Monica Deildok
Forbundsleder